

СЕКЦІЯ 1. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПРИРОДНИЧИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ

Дарина Войтюк

Науковий керівник — к. іст. н.

Валентина Кихтюк

Луцький базовий фаховий медичний
коледж КЗВО «Волинський медичний
інститут»

ВОЛОДИМИР ЧОПЯК: ВІД ВИТОКІВ РОДИННОГО ДЖЕРЕЛА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Постановка проблеми: Сьогодні, в умовах воєнного вторгнення росії в Україну, актуальною є проблема міграції та еміграції населення. Після повномасштабного вторгнення ворога 24.02.2022 р. багато українців покинули рідну країну та виїхали за кордон. Масові переселення — це не лише зміна місця проживання, а й втрата дому, адаптаційні труднощі. Вивчення цього досвіду сприяє глибшому розумінню колективних травм і шляхів їх подолання. Дослідження переселень минулого дозволяє глибше зрозуміти психологічні, культурні, демографічні наслідки таких процесів - і врахувати цей досвід у сучасній політиці.

Мета дослідження: прослідкувати процес вимушеного переселення українців з території Польщі до України наприкінці Другої світової війни; дослідити як переселення вплинуло на долю окремих родин, їх традиції та самоідентифікацію; розглянути шлях переселення та життя в нових умовах родини відомого волинського лікаря-ендокринолога Володимира Івановича Чопяка.

Результати дослідження: Чопяк В.І. родом із Холмщини (сьогодні це територія Польщі), де українці жили з давніх-давен, з часів Галицько-Волинського князівства, періоду правління короля Данила. Терени, про які буде йти мова далі, у XX столітті почали називати Закерзоння. Це крайнє пасмо західних українських етнічних територій, розташованих на захід від сучасного кордону Польщі – Лемківщина, Підляшшя, Надсяння, Холмщина.

Народився Володимир Чопяк 16 січня 1928 року в с. Витків Грубешівського повіту на Холмщині в селянській родині. Прадід Володимира Олексій – вирощував хліб. Дідусь Петро та батько Іван – займалися бджолярством. Володимир успішно навчався у Витківській початковій школі, а з 1943 року – в Грубешівській торговельній школі. У 1945 році доля закинула родину до Луцька [1, с.107]. Причиною переїзду стали складні історичні обставини, через які ламалися долі сотен і тисяч людей.

9 вересня 1944 року в Любліні (Польща) уряд Української Радянської Соціалістичної Республіки та Польський Комітет Національного Визволення (ПКНВ) підписали Угоду «Про евакуацію українського населення з території Польщі та польських громадян з території УРСР» [2, с.15]. Ця евакуація декларувалася як добровільний обмін населенням.

Попри задекларований добровільний характер обміну населенням, уже на початку реалізації угоди виявилася її примусова природа. Більшість як українського, так і польського населення не виявляли бажання залишати свої домівки. Їм не надавали можливості ознайомитися з умовами життя на новому місці.

У зимовий період переселення майже припинилося, однак з весни 1945 року його активізували шляхом застосування адміністративного й силового тиску.

Перший ешелон з українськими переселенцями, в основному безземельними та бездомними селянами, вирушив в Україну в листопаді 1944 р. Відомо, що за планами переселення станом на 1 листопада 1944 р. кількість українських сімей, які мають переселитися з території Польщі в Україну становила 87 700 [2, с. 335].

Узимку процес переселення практично припинився й поновився тільки з весни 1945 р. через ужиття примусових заходів. Полякам в СРСР загрожували депортація, насильна відправка на відбудову шахт Донбасу, арешти, конфіскація майна. Ці обставини пришвидшили переїзд поляків із Волині до Польщі.

Ще в складніших умовах виявились українці в Закерзонні: їх позбавляли права на землю, поділену під час аграрної реформи. Влада ліквідовувала українські школи, просвітницькі організації, переслідувала греко-католицьку церкву.

З боку СРСР ініціювалася кампанія з тиску на українське населення Польщі. У серпні 1945 року головний уповноважений уряду УРСР у Любліні М.

Підгорний звернувся до польської влади з ініціативою залучити військові сили для пришвидшення процесу переселення. Вже 1 вересня 1945 року три дивізії Війська Польського розпочали примусове виселення українців з Лемківщини. Кампанія супроводжувалася насильством, терором, мародерством і вбивствами.

В умовах повсюдного воєнного та політичного тиску, УПА брала на себе функцію захисту автохтонного українського населення. Внаслідок поширеного активного та пасивного спротиву терміни переселення українців з Польщі зривались, і їх продовжували на 1945 та 1946 рр. Станом на березень 1947 р. з Польщі до УРСР переселено 472 635 українців. Серед переселенців опинилася і родина Чопяків, яка оселилася в Луцьку.

Після переїзду до Луцька Володимир Чопяк перебував у пошуках власного професійного шляху. Усвідомлюючи потребу в реалізації внутрішнього творчого потенціалу та прагнення служити людям, він обрав медицину як справу життя. Упродовж 1946–1948 років навчався у Луцькій фельдшерсько-акушерській школі, де проявив себе як сумлінний і талановитий студент. Паралельно активно брав участь у художній самодіяльності, писав поезії, які публікувалися в обласній газеті «Радянська Волинь» [3, с. 27].

У цей період сформувалася його дружба з Анатолієм Дімаровим — майбутнім українським письменником і лауреатом Шевченківської премії. Обидва — обдаровані молоді особистості — знайшли духовну спорідненість у Луцьку, де Дімаров працював у редакції «Радянської Волині» після приїзду в 1944 році. Саме на Волині, за власними зізнаннями Дімарова, в ньому вперше

пробудилася національна ідентичність: «У мене до того ніколи не сиділо в душі, що я – українець!» [1].

Після закінчення фельдшерсько-акушерської школи Володимир Чопяк працював фельдшером у Волинській обласній лікарні. У 1951 році вступив на лікувальний факультет Чернівецького державного медичного інституту, а у 1954 році перевівся на 4 курс Львівського державного медичного інституту, який успішно закінчив у 1956 році. Був скерований на роботу лікарем-хірургом у хірургічне відділення Луцької міської лікарні [1,с.111]. За високу професійну майстерність і відданість справі колеги та пацієнти називали його «хірург золоті руки». Попри зайнятість клінічною роботою, Володимир Іванович приділяв велику увагу підготовці медичних кадрів, викладаючи хірургію та анатомію у Луцькому медичному училищі.

У 1959 р. Володимира Івановича призначають головним лікарем ендокринологічного диспансеру, під його керівництвом будуються усі корпуси: стаціонарне відділення та поліклініка (нині тут розміщується навчальний корпус Волинського медичного інституту). Особливу увагу він приділяв створенню сприятливого естетичного середовища: інтер'єри оздоблювали живописні полотна, акваріуми з рибами та черепахами, територія закладу була впорядкована клумбами, оранжереями й ставками, що сприяло комфортному перебуванню пацієнтів та персоналу.

Чопяк В.І. налагодив професійні та наукові контакти з вченими Українського науково-дослідного інституту ендокринології у Харкові та науково-дослідного інституту ендокринології та обміну речовин у Києві.

Наукові доробки Володимира Івановича, як і заклад, який він очолював, були визнані найкращими в УРСР, автора нагородили медалями, грамотами, присвоїли звання Відмінника охорони здоров'я. У музеї НДІ ендокринології та обміну речовин НАМН України в Києві є стенд, присвячений пам'яті Володимира Івановича Чопяка – засновника та одного з найкращих організаторів ендокринологічної служби в Україні.

Та найбільшу подяку, щиро повагу й любов, Володимир Іванович Чопяк отримує від вдячних пацієнтів.

Висновок. Життя Володимира Чопяка - це дорога людини, яка в стрімких викликах часу була здатна творити й розбудовувати медицину, поєднувати щоденну тяжку практичну діяльність із науковим пошуком, бути в гармонії та любові з собою та світом.

Список використаних джерел:

1. Анатолій Дімаров: коротка біографія. <https://osvita.ua/school/biography/90414/>
2. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр.. Документи, матеріали, спогади. У 3-х томах./ Т.1. 1939-945 рр. Львів: Інститут українознавства НАНУ, 1996. 750 с.
3. Чопяк В. Іду до людей. Поезія. Львів: «Сполом», 2011. 116 с.